

Starttipajan käynnistäminen Viitasaarella

Sari Tuohimetsä

Opinnäytetyö

Marraskuu 2014

Kuntoutusohjauksen- ja suunnittelun koulutusohjelma
Sosiaali-terveys- ja liikunta-ala

 JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES		Kuvailulehti
Tekijä Tuohimetsä Sari	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 17.11.2014
	Sivumäärä 36	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myön- netty: x
Työn nimi Starttipajan käynnistäminen Viitasaarella		
Koulutusohjelma Kuntoutusohjauksen ja suunnittelun koulutusohjelma		
Työn ohjaaja Anu Pelkonen		
Toimeksiantaja Viitasaaren Kaupunki, Kohti parempaa työllisyyttä Viitasaarella- hanke		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Starttipajat ovat ajankohtaisia ja niitä on perustettu eri puolille Suomea erilaisten hankkeiden tukemana. Idea lähti toimeksiantajiltani Kohti parempaa työllisyyttä Viitasaarella - hankkeen työntekijöiltä. Hankkeen tavoitteena on Viitasaaren kaupungin työllistämisen toimintamallin kehittäminen. Rahoitus siihen tulee Kaupungilta ja Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskuk- selta.</p> <p>Starttipaja toiminta on tarkoitus liittää osaksi Tuunari -pajan toimintaa. Tavoitteena oli koota teoriataustaa starttipajalle, kartoittaa yhteistyöverkoston jäsenien ajatuksia starttipajasta, sekä haastatella kolmea eri paikkakunnan starttipajatoimijaa heidän käytänteistään.</p> <p>Haastattelin Viitasaarella 13 yhteistyöverkoston jäsentä. Haastateltavat olivat mm. terveyden- huollon, nuorisopalveluiden, sosiaalihuollon ja TE- palveluiden asiantuntijoita. Lisäksi vierailin kolmella eri paikkakunnalla jossa Starttipajatoimintaa on tai on ollut. Paikkakunnat joissa vierailuja tein olivat Vesannon työpaja, Ylivieskan Sytyke- Centre ja Tynävän nuorten työpaja.</p> <p>Käytin haastattelujeni pohjana teema-haastattelu periaatetta ja kysymykset laadin yhteistyös- sä työn tilaajina toimivien ohjaajieni kanssa. Yhteistyöverkoston haastatteluissa puolet heistä toi esille starttipajatoiminnan käynnistämisen tarpeen Viitasaarella. Viitasaarella on kaksi työ- pajaa: nuorten työpaja ja Tuunari-paja. Ajatuksena olisi, että starttipaja olisi matalan kynnyk- sen toimintaa. Näin se voisi toimia ponnahdusvaiheena siirtymisessä esim. työpajalle.</p> <p>Yhteistyön merkitys nousi keskusteluissa esiin, samoin moniammatillisuus ja starttipajan oh- jaajan ammattitaito nuoren kanssa työskenneltäessä. Starttipajatoiminnan toivottiin olevan nuorta motivoivaa ja lähtevän heidän tarpeistaan. Starttijakso koostuu kaikilla starttipajoilla pääosin elämänhallintaan liittyvistä aihealueista; työelämä ja opiskelu, ravinto ja terveys, har- rastukset, tulevaisuuden suunnitelmat, oman itsensä tuntemisen lisääminen ja sanoittaminen sekä sosiaaliset taidot ja ryhmässä työskentely. Starttipajalla on aikaa enemmän ja nuorille on tekemistä ja siellä on myös vapaata aikaa. Starttipajalle tulevat nuoret tarvitsevat enemmän tukea ja sitä vähennetään sitten tarpeen mukaan, ohjaten nuoria itsenäisemmäksi.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Työpaja, starttipaja, starttivalmennus, nuoret, nuorisotakuu		
Muut tiedot		

Tuohimetsä Sari	Type of publication Bachelor's/Master's thesis	Date 17.11.2014
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 36	Permission for web publication: x
Title of publication Startin a start-up workshop in Viitasaari		
Degree programme Rehabilitation Counselling		
Tutor Anu Pelkonen		
Assigned by The City of Viitasaari, The Towards Better Employment in Viitasaari-project		
Abstract <p>Start-up workshops are a current phenomenon, and they have been started all around Finland with the support of different projects. The idea for the study came from the employees of a project called "Kohti parempaa työllisyyttä Viitasaarella" (Towards Better Employment in Viitasaari). The purpose of the project is to develop a new operational model for advancing employment in the city of Viitasaari. The project's financing comes from the city and Centre for Economic Development, Transport and the Environment.</p> <p>The start-up workshop is intended to be a part of the Tuunari-workshop. The objective was to collect theory background for the start of the workshop, to survey the ideas of the members of the collaboration network and to interview three start-up operators from different regions about their practices.</p> <p>13 members of the collaboration network from Viitasaari were interviewed for the study. The interviewees were experts from the health care, youth and social welfare services and from the Employment Services. The author of the study visited three localities in which there were or had been start-up workshops. The visits were made to the Vesanto workshop, the Sytyke-Centre in Ylivieska and the Tyrnävä youngsters' workshop. The theme interview principle was used as a basis for the interviews, and the questions were planned in cooperation with the supervisors who had assigned this work.</p> <p>Half of the interviewees underlined the necessity of start-up workshops. In Viitasaari there are two workshops: one for the young people and the Tuunari-workshop. The start-up workshop would operate with the low-threshold principle, and it could be a first step in a transition to other workshops. The interviews highlighted the importance of cooperation, multi-professional teamwork and the start-up employees' professional skills. Start-up operations should be motivating and based on young people's needs. The start-up period would contain mainly life management training: working life and studies, nutrition and health, hobbies, future plans, increasing and expressing self-awareness as well as social skills and working in groups. Start-up workshops have more time for young people, provide something to do and free time. In a start-up workshop young people need more support, and the goal is to guide them to become more independent.</p>		
Keywords/tags (subjects) Workshop, start-up workshop, start-up training, young people,youth guarantee		
Miscellaneous		

Sisältö

Tiivistelmä	2
Johdanto.....	1
1 Tietoperusta	2
1.1 Kohti parempaa työllisyyttä Viitasaarella – hanke	2
1.2 Yhteiskuntatakuu.....	3
1.3 Starttipaja	6
1.4 Ulkomainen näkökanta nuorisotakuuseen.....	9
1.5 Valmennuksen tasot.....	10
1.6 Starttivalmennus.....	12
1.6.1 Kohderyhmä ja tavoitteet	12
1.6.2 Starttivalmennuksen resurssit.....	13
1.6.3 Keskeiset piirteet starttivalmennuksessa	15
1.6.4 Starttivalmennuksen prosessi.....	16
2 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	18
2.1 Tutkimuskysymys	18
3 Teemahaastattelu	19
4 Haastattelujen toteutus ja yhteenveto	20
4.1 Yhteistyöverkoston haastattelukysymykset ja yhteenveto.....	20
4.2 Starttipajatoimijoiden haastattelut ja yhteenveto	23
5 Keskeiset tulokset	28
5.1 Yhteistyöverkosto	28
5.2 Starttipajatoimijat.....	29
6 Pohdinta	30
Liitteet.....	36
Kuviot	
Kuvio 1 Valmennuksen tasot.....	16
Kuvio 2 Starttivalmennuksen monialainen yhteistyöverkosto	18
Kuvio 3 Starttivalmennuksen prosessi.....	21

Johdanto

Starttipajat ovat ajankohtaisia ja niitä on perustettu eri puolille Suomea erilaisien hankkeiden tukemana. Aihe on ajankohtainen ja idea lähti toimeksiantajiltani Kohti parempaa työllisyyttä Viitasaarella hankkeen työntekijöiltä. Starttipaja toiminta on tarkoitus liittää osaksi Tuunari -pajan toimintaa. Tavoitteena oli koota teoriataustaa starttipajalle, kartoittaa yhteistyöverkoston jäsenien ajatuksia starttipajasta, sekä haastatella kolmea eri paikkakunnan starttipaja-toimijaa heidän käytänteistään

Aiheeni on Starttipajan perustaminen Viitasaarelle. Aihe kehittyi ollessani harjoittelussa Kohti parempaa työllisyyttä Viitasaarella – hankkeessa syksyllä 2013. Opinnäytetyö antoi mahdollisuuden laatia toiminnalle teoriaperustaa ja tutustua olemassa oleviin käytänteisiin sekä kuulla ajatuksia yhteistyöverkoston jäseniltä.

Tulevalle starttipajalle on tärkeää, että sen toimintaan on olemassa teoriataustaa. Startti parempaan elämään hankkeen julkaisussa todetaan, että olennaiset yhteistyöverkoston toimijat olisi tärkeää kartoittaa ennen starttivalmennuksen alkamista. Tämä tukee tekemiäni haastatteluja, koska yhteistyöverkoston jäsenet ovat nyt tietoisia tulevasta toiminnasta ja he ovat myös saaneet esittää omia ajatuksiaan käynnistettävästä toiminnasta. Halusin myös, että työssäni tutustun kolmeen erilaiseen Starttipajaan ja niiden toimintaan. Valitsin ne suhteellisen pieniltä paikkakunnilta, koska silloin on helpompi tarkastella toimintamallien toimivuutta Viitasaarella. Toivon, että tulevasta työstä on hyötyä starttipajan käynnistämisessä ja sen kehittämisessä. Valmista tuotosta voidaan myös hyödyntää esim. perusteltaessa starttipajan tarpeellisuutta paikkakunnalle.

Haastattelin Viitasaarella 13 yhteistyöverkoston jäsentä. Haastateltavat olivat mm. terveydenhuollon, nuorisopalveluiden, sosiaalihuollon ja TE- palveluiden asiantuntijoita. Lisäksi vierailin kolmella eri paikkakunnalla jossa Starttipaja-toimintaa on tai on ollut. Paikkakunnat joissa vierailuja tein olivat Vesannon

työpaja, Ylivieskan Sytyke- Centre ja Tyrnävän nuorten työpaja. Käytin haastattelujeni pohjana teema-haastattelu periaatetta ja kysymykset laadin yhteistyössä työn tilaajina toimivien ohjaajieni kanssa.

1 Tietoperusta

1.1 Kohti parempaa työllisyyttä Viitasaarella – hanke

Viitasaaren kaupunki sijaitsee pohjoisessa Keski-Suomessa ja asukkaita oli 30.9.2014 Väestötietojärjestelmän mukaan 6814 asukasta (Kuntien asukasluvut aakkosjärjestyksessä). Työttömyyden kasvu on lisännyt kaupungin menoja. Työttömien työnhakijoiden määrä oli maaliskuussa 2014 hieman alle 20 %.(Elinkeino -, Liikenne- ja Ympäristökeskus). Kasvua on havaittavissa, koska tammikuussa 2013 työllisyysprosentti oli 15,8 %. Työmarkkinatuen kuntaosuus oli vuonna 2012. 249 272 € ja toimeentulotuen osuus oli 905 357€. Kaupungin menot työllistämisen osalta ovat kasvaneet. (Viitasaaren Kaupunginhallituksen päätös § 105 25.03.2013).

Hankkeen tavoitteena on Viitasaaren kaupungin työllistämisen toimintamallin kehittäminen. Hankkeen tavoitteena on myös kohdetyhmän työllistäminen avoimille työmarkkinoille, kaupungin työpaikkoihin, motivointi, osaamisen kehittäminen ja valmennus. (Kohti parempaa työllisyyttä Viitasaarella – hanke). Lisäksi tavoitteisiin kuuluu asiakkaan työkyvyn ja kunnon ylläpitäminen sekä edistäminen. Hankkeessa on käytössä Osaaja plus-menetelmä, jonka avulla asiakkaalle laaditaan kirjallinen seuranta-, arviointi-, ja palautteen antaminen. (Yhdistystori. 2010).

Asiakkaille tehdään henkilökohtainen urasuunnitelma. Hankkeen kohdetyhmänä on yli 500 päivää olevat työttömät, sekä muut pitkään työttömänä olleet,

joilla on riski syrjäytyä työmarkkinoilta. (Kohti parempaa työllisyyttä Viitasaarella - hanke).

Määrällisenä tavoitteena on, että kuukaudessa 22 asiakasta on palkkatuella työllistettynä ja 10 henkilöä on muissa toimenpiteissä. Työvoimapolitiittisina toimenpiteinä ovat työkokeilu, kuntouttava työtoiminta ja palkkatuki. Kohderyhmä on tarkoitus pääasiallisesti työllistää kaupungin työpaikkoihin. Lisäksi kohderyhmälle on myös tarkoitus etsiä työpaikkoja yrityksistä. (Viitasaaren Kaupunginhallituksen päätös § 105 25.03.2013).

Hanke käynnistyi kesäkuussa 2013, jolloin työllisyyspäällikkö aloitti tehtävänsään. Elokuussa 2013 hankkeeseen palkattiin yrityskoordinaattori. Marraskuussa 2013 hankkeeseen palkattiin kolmas työntekijä, joka toimii Tuunari - pajalla ohjaajana. (Kohti parempaa työllisyyttä Viitasaarella – hanke). Hän mahdollisesti myös työskentelee tulevilla starttipajalla ohjaajana. Vaihtoehtona on myös etsivän nuorisotyöntekijän osallistuminen Starttipajan ohjaukseen. Hanke on saa rahoituksensa Elinkeino-, - Liikenne-, ja viestintäministeriöltä ja Viitasaaren kaupungilta. Hanke saa rahoituksen vuodeksi kerrallaan ja sen on tarkoitus kestää vuoden 2015 loppuun. (Viitasaaren Kaupunginhallituksen päätös § 105 25.03.2013).

1.2 Yhteiskuntatakuu

Hallitus on laatinut tulevalle hallituskaudelle yhteiskuntatakuun, jonka tarkoituksena on tarjota jokaiselle alle 25 -vuotiaille nuorille ja alle 30 -vuotiaalle vastavalmistuneelle työ-, harjoittelu-, opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Hallituksen tarkoituksena oli käynnistää kolmen ministeriön yhteinen hanke. Tämä oli valmisteluineen ja toteutuksineen valmis 2013. Tarkoituksena oli laajentaa etsivän nuorisotyön toimintaa koko maahan ja kehittää myös nuorten työpaja-toimintaa. (Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelma.2011.46).

Nuorille kohdennettujen työllisyyttä edistäviin toimiin on varattu vuosittain 60 miljoonan euron määrärahalisäys. Nuorisotakuu on ei-lakiin perustuvaa toimintaa, ja se on eräänlainen palvelulupaus, jossa eri toimijat sitoutetaan toimimaan yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. (Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia, 2014,13). Nuorisopolitiikan keinoissa mainitaan etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminnan vahvistaminen. Nuorten sosiaalisten taitojen ja arjen valmiuksien vahvistaminen, sekä räätälöity polku koulutukseen pääsemiseksi on mainittu myös tavoitteissa. Nuorisolaissa on määritelty kunnan nuorisotyön tehtäviksi nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet sekä tieto- ja neuvontapalvelut. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013, 48-49).

Kuntoutussäätiö toteutti työ- ja elinkeinoministeriön tilaaman selvityshankkeen, jossa kehitettiin indikaattoreita tarkastelemaan nuorisotakuun seurantaa ja vaikuttavuuden arviointia. Yhtenä tutkimuskysymyksenä toimeksiannossa oli pajatoiminnan nykytilanteen analyysi. Alakysymyksenä oli mm. voidaanko nuorten palvelutarpeeseen vastata pajatoiminnan avulla ja löydetäänkö heille heidän tarvitsemiaan polkuja työhön ja koulutukseen. (Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia,2014,16-17.) Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportissa 15/2014 kehittämissuhteena on mm. tarve perustaa jokaiselle paikkakunnalle matalan kynnyksen toimintaperiaatteella toimiva monialainen palvelupiste. Tämän tarkoituksena on antaa nuorille tukea ja ohjausta ja estää nuoren ongelmien pitkittyminen ja mutkistuminen. (Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia2014,101).

Nuorisotakuu perustuukin malliin, jossa tarkoituksena on että he itse ovat aktiivisia toimijoita oman tulevaisuutensa suhteen. (Mts.15). Pienillä paikkakunnilla starttipajan perustaminen työpajan yhteyteen onkin hyvä vaihtoehto tarjota tiiviimpää tukea ja ohjausta nuorelle. Raportissa oli haastateltu nuorisoparissa olevia ammattilaisia ja heidän mukaansa työpajatoiminta sopii nuorille ja osalla paikkakunnalla paikkoja on liian vähän. Myös vuosittainen rahoituksen hakeminen vaikuttaa työntekijöiden sitoutumiseen ja toiminnan suunnitte-

lemiseen. Nuorisotyötä tekevien ammattilaisten yhteistyö koetaan tärkeäksi ja kolmannen sektorin rooli osana nuorisotyötä on tärkeää.(Mts.68-69.)

Antti Tanskasen ja Mirkka Danielsbackan artikkelissa Paja pahnän pohjimmaisille käsitellään ns. huono-osaisille tarkoitetun Kutomo työpajan erilaisuutta verrattuna tavallisempiin työpajan muotoihin, joita artikkelissa kuvataan perinteisenä työpajana ja uudenaikaisena työpajana. Aineisto perustuu kutomon työntekijöiden haastatteluihin ja Kutomosta tehtyihin aineistoihin. Artikkelissa on myös pohjana Kutomon yhteistyöverkoston asiantuntijahaastattelut ja Kutomossa asiakkaina olleiden haastattelut. Aineisto on kerätty vuonna 2006 kyselylomakkeella ja siinä on mukana, joko asiantuntijan tai nuoren osuus 27 nuoren osalta. Asiantuntijoiden haastatteluista kävi ilmi, että tarvetta on ”matalan kynnyksen ” paikalle. Työpajatoimintaan osallistumisen este oli osalle nuorista se, että pajatoiminta oli heille liian haastavaa ja he eivät pystyneet siitä suoriutumaan. Kutomon tavoitteina onkin aktivoida nuorta, kehittää hänen sosiaalisia taitojaan ja parantaa elämänhallintataitoja. Nämä kaikki edistävät arjen hallintataitojen paranemista ja siitä onkin tullut yksi Kutomon päämääristä. (Paja pahnän pohjimmaisille.2007,523-524.) Tämä tukee starttipajan olemassaoloa perinteisen työpajan rinnalla

Helsingin Diakonissalaitoksen, Itä-Suomen yliopiston ja Diakonia ammattikorkeakoulun yhteishankkeessa selvitettiin nuorten subjektiivista hyvinvointia, siinä mahdollisesti tapahtuneita muutoksia ja heidän mielipiteitään ja tulevaisuuden odotuksiaan. Kyselyssä oli mukana 120 Vamos -palveluissa olevaa 16- 29 – vuotiasta nuorta. Vamos- palvelut on tarkoitettu palvelu- ja tukijärjestelmien ulkopuolille jääville nuorille Helsingissä ja Espoossa. Vastaajista yli puolella (58 %) oli peruskoulupohjainen koulutus. Toimeentulotukea sai 60 % kyselyyn vastanneista ja palkkaa sai 28 % vastanneista. Oppimis- ja keskittymisvaikeuksia oli 60 % vastanneista. Koulukiusaamista oli kokenut yli puolet vastaajista (55 %). Omanarvontunne oli yksi hyvinvointia edistävä tekijä. Voidaan siis ajatella että, nuoren itsensä arvostaminen vaikuttaa hänen sitoutu-

miseensa oman hyvinvointinsa edistämiseen. Suurella osalla vastaajista oli masennusta ja psyykkisiä ongelmia. (Alanen.Kainulainen&Saari.2014.14-20.)

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on laatinut vuosille 2012- 2015 kokonaisturvallisuusstrategian, jossa yhtenä osana otetaan kantaa syrjäytymisen ehkäisemiseen ja osallisuuden vahvistamiseen. Painopisteeksi on valittu lasten ja nuorten elämönhallinnan parantaminen ennalta ehkäisevän työn näkökulmasta. Strategiassa kerrotaan välittämisen koodista jossa ns. Hollannin mallista on muokattu Suomalainen liputusjärjestelmä. Tämän tarkoituksena on ”liputtaa” perusteltu huoli viranomaisten käytössä olevaan asiakirjarekisteriin, jolloin kyseinen henkilö saisi varhaista tukea. Huoli kirjattaisiin asiakkaan tietoihin pelkkänä huoli sanana. Tämä siksi, että tarkoituksena on suojata henkilöiden ja perheiden yksityisyyden suojaa. (Kokonaisturvallisuusstrategia 2012-2015,113).

Etelä- Pohjanmaan Sairaanhoidopiiri on aloittanut 2014 kaksivuotisen projektin jonka tarkoituksena on lapsen ja nuoren elämönhallinnan tukeminen varhaisin tukitoimin. Tarkoituksena kehittää toimintamalli ja sitä tukeva tiedonvälitysjärjestelmä lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tässä kyseisessä projektissa huolen voi ilmaista viranomaisen, kolmas sektori tai nuori itse, jos hän kokee että puhuminen on vaikeaa tai hänellä ei ole kuuntelijaa. Kokonaisuutta kehitellään ja se on tarkoitus ottaa käyttöön Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston toiminta- alueella. (Välittämisen koodi projekti.2014.)

1.3 Starttipaja

Starttipaja on muovautunut aikaisempien työpajojen myötä vastaamaan tämän päivän haasteisiin. Starttipajan tarkoituksena on palvella asiakkaita, jotka eivät kykene osallistumaan perinteiseen työorientoituneeseen työpajan toimintaan. Ammattikoulutus on aikaisempaa monimuotoisempaa ja työmarkkinoilla halutaan työntekijän olevan monitaitoinen ammattilainen. (Hassinen. 2004. 84-85.)

Starttipajan rooli on Järvelän ja Joutsin mukaan tarjota nuorelle mahdollisuuksia itsenäiseen kasvuun, sekä tarjota tukea nuorta kasvamaan tasapainoiseksi ja sosiaalisesti kansalaiseksi. Tähän tarvitaan vahvaa kasvatuksellista tukea ja ohjausta. (Starttivalmennus taiteen tekemisen keinoin kohti elämää.2008. 44.) Työpajoilla ei ole mahdollisuutta tukea nuorta näin kattavasti heidän ohjaamisessaan.

Virpi Koskela kirjoittaa yhteenvedossaan starttipajalle ohjautuneiden nuorten taustasta. Vuosina 2005- 2008 tehtiin Ilmaisustartin aloittaneelle lähes 70 nuorelle kysely heidän starttipajalle tulonsa taustoista. Tyypillisin starttipajalle tullut oli peruskoulun käynyt, muutamia kesken jääneitä jatko-opintoja käynyt nuori. Surin ryhmä oli kuitenkin tavallinen nuorten ryhmä, jotka kokivat elämän yhteiskunnalliset vaateet kaoottisina, suorituskeskeisenä ja paineistavana. monet kokivat elämänsä merkityksettömänä ja he kokivat ympärillä olevien ihmisten pitävän häntä ”luuserina”. (Mts.13.)

Järvelän ja Joutsin mukaan yhteiskunnassa tapahtunut muutos on vaikuttanut nuoren kasvatuksen ja kasvun tukemisen heikentymiseen ja kasvatuksessa onkin enemmän keskitytty tiedon ja kognitiivisten taitojen opettamiseen. Tämä korostuu heidän mukaansa juuri kouluissa. He toteavat myös, että yhteisöllisyys on vähentynyt ja lisännyt kilpailua oppilaiden välillä. Tästä on ollut seurauksena arvojen koventuminen, urasuunnitelmien korostuminen sekä toiminnan ja yhteisöllisten arvojen väheneminen. (Mts.44).

Ismo Pohjantammi ottaa kantaa starttipajan rooliin työpajojen yhteydessä, julkaisussaan ylisukupolvinen työttömyys työpajoilla. Hänen suorittamassaan kyselytutkimuksessa todetaan, että yksilövalmennukseen perustuvat starttipajat ovat joskus välttämätön vaihe nuorille, päästäkseen kiinni muuhun työ- ja yksilövalmennuksen rytmiin. Yksilövalmentajat mahdollistavat sen, että pajoille voidaan ottaa nuoria joilla on elämässään paljon vaikeuksia ja päivärytmi on sekaisin. (Pohjantammi,I. 2006.138-139.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisoyksikön toimialaan kuuluu nuorten työpajatoiminnan kehittäminen. Heidän vastuullaan on pajatoiminnan kehittäminen ja perusrahoitus. Nuorten työpajatoiminnan kehittämishankkeiden paja-kohtaisista avustamisista ovat aikaisemmin vastanneet elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset). Vuodesta 2014 vastuu on siirtynyt aluehallintovirastoille. (Nuorisotakuun toteutuminen nuorisotoimen näkökulmasta, 2014.10.)

Nuorisotakuun toteutuminen nuorisotyön näkökulmasta raportissa tuotiin esille muutamia mielenkiintoisia näkökulmia. Valmentautujien määrä nuorten pajoilla on kasvanut koko ajan ja miesten osuus koko maan osalta oli 61 %. Pajalle ohjautuvista nuorista 51 % oli käynyt ainoastaan peruskoulun ja tulevaisuutta ajatellen se tutkimuksen mukaan on riski köyhyysloukkuun ajautumisessa ja se vaikuttaa myös kansantaloudellisesti. Toiseksi suurena ryhmänä olivat toisen asteen koulutuksen käyneet nuoret, jotka eivät syystä tai toisesta siirtyneet työmarkkinoille. He tarvitsivat ohjausta ja tukea työpajoilta. Nämä kaksi ryhmää peruskoulun päättäneet ja toisen asteen koulutuksen käyneet olivat työpajojen suurin asiakasryhmä. (Mts.12-13.) Raportissa tuotiin esille ennaltaehkäisyn ja korjaavien toimenpiteiden suhde. Näiden tulisi olla tasapainossa keskenään ja panostuksia tarvitaan tällä hetkellä korjaaviin toimenpiteisiin et-sivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan. Korjaavien toimenpiteiden rooli korostuu entisestään, jos ennaltaehkäisevää toimintaa supistetaan. (Mts.21.)

Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportissa nuorten työllistymistä tukeva hyvä käytäntö on työpajatoiminta yhdistettynä palveluverkostossa tehtävään monialaiseen yhteistyöhön. Myös työpajojen innovatiivinen kehittäminen työpajojen monipuolistamisessa ja palvelutoiminnan kehittäminen tukevat nuorten työllistymistä. Seinättömän pajatoiminnan, pajojen lähentäminen yritysmaailmaan ja yritys yhteistyön kehittäminen ovat myös kaikki nuorten työllistymistä tukevia hyviä käytänteitä. (Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia.2014, 101 -102.) Henkilökohtaisen ohjauksen ja tuen antamista tukevat työpajan

yhteydessä toteutettava starttipajatoiminta ja ne mielestäni täydentävät toisi-
aan.

Wiitaunionissa on laadittu sähköinen hyvinvointikertomus ja – suunnitelma vuosiksi 2013- 2016. Siellä todetaan nuorten ja nuorten aikuisten osiossa nuorten työpajatoiminnan tärkeästä merkityksestä nuorten syrjäytymisen estämisessä. Nuoren ongelmien varhainen tunnistaminen ja mahdollisuus ohjata hänet etsivän nuorisotyöntekijän luokse, ovat olleet myös tärkeitä asioita. Erot ammatillisessa koulutuksessa nuorten oppimisessa ovat kasvaneet. Hyvin koulussa menestyneiden määrä on kasvanut, mutta toisaalta huonosti menestyneiden määrä on myös lisääntynyt. Päihteiden käyttö on lisääntynyt nuorten keskuudessa. Lisäksi koulupsykologin nykyiset resurssit on koettu riittämättömiksi. (Wiitaunionin hyvinvointikertomus ja – suunnitelma 2013 -2016.10).

1.4 Ulkomainen näkökanta nuorisotakuuseen

Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa on laadittu erilliset säädökset koskien viranomaisten velvollisuutta tarjota nuorelle vaihtoehtoa, jos nuorella arvioidaan olevan riski ajautua koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle. Näiden kolmen maan lainsäädännössä on velvoitettu viranomaista puuttumaan nuoren ulkopuolisuuteen ja aloitteellisesti tarjoamaan nuorelle vaihtoehtoa koulutuksen tai työelämän ulkopuolisuuteen. Norjassa ja Ruotsissa ne ovat opetustoimen säännöksiin yhteydessä. Tanskassa nuorten asioiden seuranta koskeva säännös on korvannut nuorisotakuun. Tanskassa on myös erillinen laki nuorten ohjauksesta ja neuvonnasta. Tanskassa on laadittu erillinen nuorten ohjaus- ja neuvontakeskusten verkosto joissa keskuksset ovat valtion toimintaa. Neuvontakeskukset toimivat oppilaitosten kanssa yhteistyössä. (Nuorta ei jätetä -Puhalletaan yhteen hiileen. 2009.10-12.)

Keskusten ylläpidosta vastaa valtio ja toiminnan toteutus on paikallistasolla. Ohjaus- ja toimintakeskuksiin voivat hakeutua alle 25 -vuotiaat nuoret, jotka tarvitsevat neuvoja koulutukseen tai työhön liittyvissä asioissa. Toiminta on

matalan kynnyksen palvelua ja se voidaan jalkauttaa myös keskuksen toimiston ulkopuolelle. (Mts.10-12).

Norjassa oppivelvollisuus on 13 vuotta ja tästä syystä he hakeutuvatkin työmarkkinoille vasta noin 19 – vuoden iässä. Ammatillisessa koulutuksessa on kaksi vuotta teoriaopetusta ja kaksi vuotta harjoittelua. Ristiriitaa aiheuttaa se, että moni työllistyy kahden vuoden harjoittelun aikana, mutta työsopimusta ei voida kirjoittaa harjoitteluajana. Tämä houkuttelee nuoria jättämään opiskelun kesken ja kirjoittamaan työsopimuksen.(Kivinen,O.toim.2005.54.9)

”Keeping track of welfare reform” on Englannin hyvinvointiuudistuksen seurantaraportti. The **Joseph Rowntree Foundation** raportti on laadittu Englantilaisille päättäjille projektin tuloksista. Yksi kuudesta ohjelmasta on NDLTU–ohjelma, joka on suunnattu nuorille yli 25 -vuotiaille, jotka ovat olleet työttöminä 12,18 tai 24 kuukautta, riippuen alueesta. Henkilökohtainen ohjaaja tarjoaa ohjeita ja tukea, jossa on kaksi pääsuuntaa: tuettu työllistäminen ja koulutus/harjoittelu. NDPY-ohjelma on kohdennettu 18 -24 -vuotialle ja jotka ovat olleet työttömänä vähintään kuusi kuukautta. Ohjelmaan velvoitetaan osallistumaan ja siinä annetaan neuvoja ja tukea. Valita voi neljästä vaihtoehdosta jotka ovat tukityöllistäminen, koulutus ja harjoittelu, vapaaehtoistyö ja ympäristönsuojelutyö.(Millar,J.2000.4.)

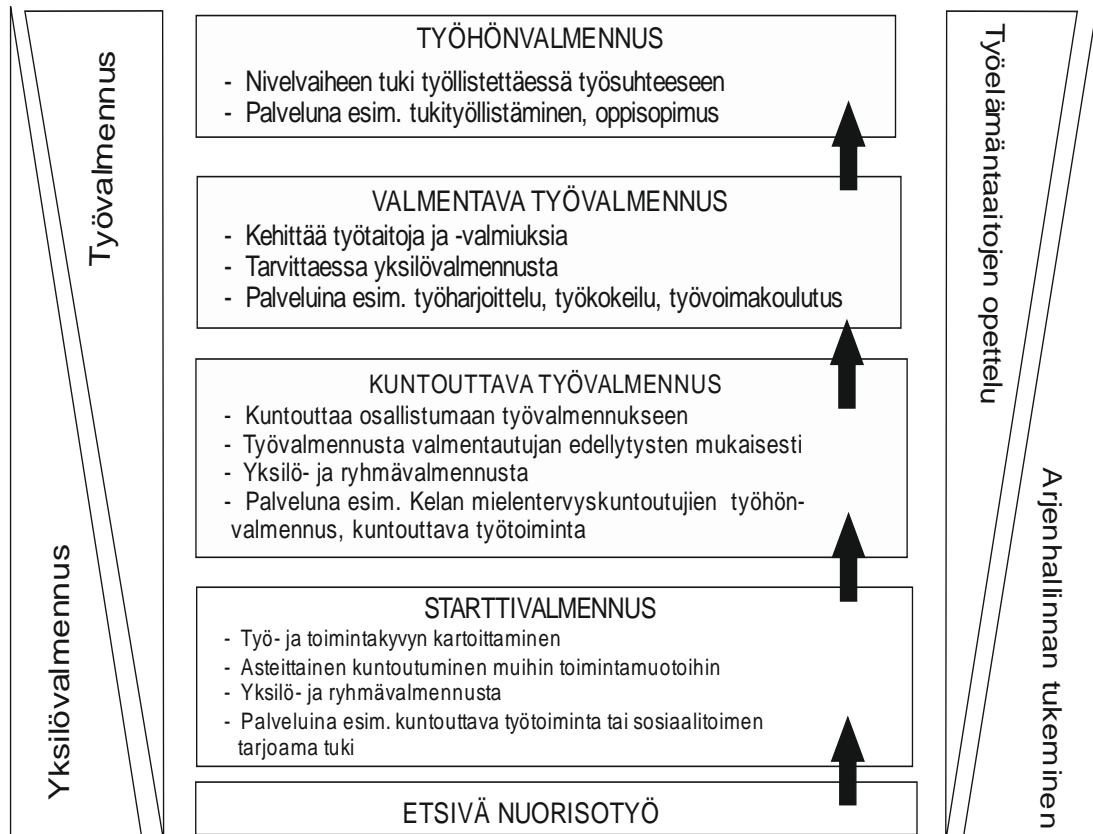
1.5 Valmennuksen tasot

Valmennuksen tasot on kuvattu (Kuvio 1), joista starttivalmennuksen osion kuvaan omana kappaleenaan. Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jossa on tarkoituksena etsiä yhdessä nuoren kanssa ratkaisuja hänen pulmiinsa ja kysymyksiinsä. Etsivä nuorisotyöntekijän roolina on auttaa nuorta saavuttamaan hänen tarvitsemiaan palveluja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö).

Kuntouttavassa työvalmennuksessa opetellaan arjen hallintataitoja ja tuetaan nuoren elämän hallintaa. Menetelminä käytetään yksilö- ja ryhmävalmennusta ja tavoitteena on nuoren toimintakyvyn paraneminen. Valmentavassa työval-

mennuksessa kehitetään nuoren työtaitoja- ja valmiuksia sekä hänen ammatillista osaamistaan. Valmennuksen keskeinen sisältö on työn tekeminen. Työhönvalmennuksessa on tarkoituksenaan kartoittaa nuoren osaamista ja siinä mahdollisesti olevia puutteita, jotka ovat esteenä nuoren työllistymiselle. Tavoitteena voikin olla ammatillinen tutkinto ja osaamisen kehittäminen sen kautta. (Uusitalo, Karjalainen & Lähde, 2013, 14.)

Valmennuksen tasot

Kuvio 1 Valmennuksen tasot (Hilpinen, Huuemonen, Kiviranta & Välimaa 2012,8.)

1.6 Starttivalmennus

Starttivalmennus on työpajoilla matalan kynnyksen palvelua ja siinä pääpainona on valmentautujan työ- ja toimintakyvyn kartoitus ja arjenhallinnan tuki. Lähtökohtana valmennuksen sisältöön ovat valmentautujan yksilöllinen tilanne ja tarpeet. Valmennuksen taso muodostuu valmentautujan arjenhallinnan kohentamisen ja työelämätaitojen vahvistamisen välisestä suhteesta. Toisin sanoen määritellään yksilövalmennuksen ja työvalmennuksen keskinäinen suhde. Tarkoituksena on että nuori kuntoutuu asteittain starttivalmennuksesta muihin toimintoihin ja kohti koulutusta sekä työelämää. (Hilpinen, Huumonen, Kiviranta & Välimaa 2012,8-9.) Valtakunnallisen työpajayhdistyksen sivuilla määritellään starttivalmennus pitkäjänteiseksi toiminnaksi ja sen tarkoituksena on toimia jatkopolkuna, esimerkiksi nuorten etsivälle työlle ja vahvistaa valmiuksia työpajalle, koulutukseen tai työelämään. (Valtakunnallinen työpajayhdistys).

Virpi Koskelan mukaan starttivalmennuksen päätavoitteina on nuoren oman elämänhallinnan taitojen ja valmiuksien lisääminen, sekä voimaantuminen. Hänen mukaansa aina ei voi voida tuijottaa lukuja jotka kertovat miten nuori on jatkosijoittunut. Enemmän tukisikin kuunnella nuorten omia ajatuksia valmennuksen tuomista hyödyistä hänen omassa elämässään. Hän perustaa ajatuksiaan vuosina 2005- 2008 tehdyille ilmaisustartin aloittaneiden nuorten haastatteluille. (Starttivalmennus taiteen tekemisen keinoin kohti elämää.2008.11.)

1.6.1 Kohderyhmä ja tavoitteet

Starttivalmennuksen kohderyhmän muodostavat henkilöt, joilla ei ole valmiuksia selvitä itsenäisesti arjessa. Heillä ei ole kykyä osallistua säännölliseen toimintaan ja he kaipaavat alussa intensiivistä tukea elämäntilanteensa selvittä-

miseen, arjenhallinnan parantamiseen ja tulevaisuuden suunnitelmien tekemiseen. He tarvitsevat pitkäjänteistä ja kokonaisvaltaista tukea valmennusjaksoilla. Vasta tämän jälkeen heillä on valmiuksia siirtyä esim. työpajoille, koulutukseen tai työelämään. (Hilpinen ym. 2012,13.)

Toiminnan tavoitteena on nuoren elämänhallinta-, opiskelu- ja työelämätaitojen selkeyttäminen, saavuttaminen, vahvistaminen ja ylläpitäminen yksilö- ja ryhmätyö menetelmin. Työote starttivalmennuksessa on tavoitteellista ja kuntouttavaa toimintaa ja lisäksi tarkoituksena on korostaa nuorten vahvuuksia ja mahdollisuuksia. Toiminnan tarkoituksena on nuoren taitojen, edellytysten ja ajatusten saattaminen tasolle, jolla konkreettisten toiminta-/ jatkosuunnitelmien toteuttaminen on mahdollista. Päämääränä on tehdä nuorelle realistiset suunnitelmat ja asettaa tavoitteita sekä hakea kestäviä ratkaisuja. Nuorta tuetaan mm. arjen hallinnassa ja siirtymisessä kohti itsenäistä elämää. Keinoina ovat palveluohjaus arkielämän asioissa, yksilölliset tukikeskustelut sekä toiminnalliset yksilö- ja ryhmätoiminnot. Nuoria pyritään myös ohjaamaan palveluihin. (Hilpinen ym. 2012, 13.)

Käytännön toimintoina ovat yhteistyöneuvottelut, tukikeskustelut, kotikäynnit, arkielämän asioiden tuettu hoitaminen, tarvittaessa hoidon tarpeen arviointi ja hoitoonohjaus. Toiminnalla pyritään nuoren motivaation ja aktiivisuuden lisääntymiseen, oman tulevaisuuden selkeyttämiseen ja suunnitteluun. Työelämää valmentautuminen tapahtuu ohjaamalla esim. kuntoutustutkimuksiin, työkyvyn arviointiin, työkokeiluun tai koulutukseen. (Hilpinen ym. 13.)

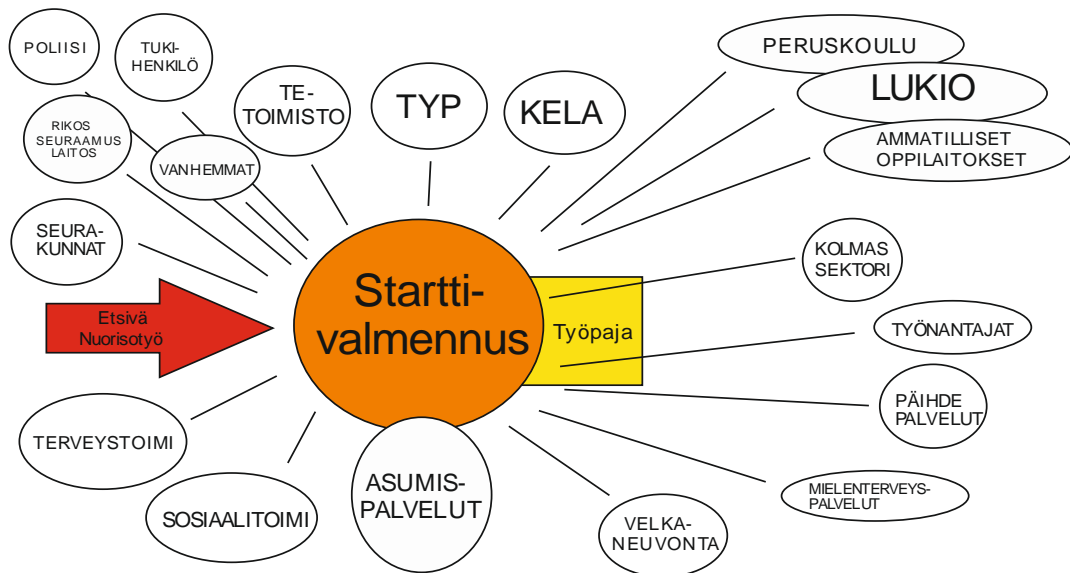
1.6.2 Starttivalmennuksen resurssit

Starttivalmennuksessa tärkeää on huolehtia riittävästä aikaresurssista. Valmennusjakson kesto tulisi määritellä yksilöllisesti valmentautujan tarpeiden mukaisesti. Valmennuksen kesto ja sisältö tulisi olla muunneltavissa ja kestoltaan se voi olla muutamasta kuukaudesta jopa pariin vuoteen. Starttivalmen-

nuksen yksi tärkeä asia on riittävä ja ammattitaitoinen valmennushenkilöstö. Valmentajan koulutus ja työkokemus auttavat vastaamaan kohderyhmän tarpeisiin ja samalla kehittyä itse siinä mukana. Valmentajien määrä tulee mitoittaa suhteessa valmentautujien määrään. Ryhmän toiminnan ja organisoinnin kannalta suositellaan, että työntekijöitä olisi vähintään kaksi. Tämä varmistaa valmennuksen jatkuvuutta sairastapauksissa ja yksilövalmennus tilanteissa. (Hilpinen ym. 16.)

Sampo Järvelä kirjoittaa onnistuneen starttipajan aineksista julkaisussa starttivalmennus taiteen tekemisen keinoin elämää. Hänen mukaansa starttipajan vetäjältä vaaditaan voimakasta läsnäolotaitoa, kykyä kohdata nuorten osalta laajoja tunteita, asenteita ja erilaisia käyttäytymistapoja. Lisäksi vetäjällä tulisi olla prosessiin heittäytymisen taito. Ryhmässä nousee erilaisia teemoja ja vetäjän ammattitaitoa on ohjata toimintaa niiden suuntaan. Samoin esiin nousivat ryhmän ohjaamisen pedagogiset taidot ja terapeuttisten menetelmien käyttö ja vaikutusten ymmärtäminen. (Starttivalmennus taiteen tekemisen keinoin kohti elämää.2008.95).

Starttivalmennuksessa voi olla mukana yhteistyöverkostossa paljon erilaisia toimijoita, jotka ovat mukana valmentautujan arjessa tilannekohtaisesti. (Hilpinen ym.16.) Näitä olen kuvannut alla olevassa kuviossa (Kuvio 2).

Kuvio 2 Starttivalmennuksen monialainen yhteistyöverkosto (Hilpinen, Huuononen, Kiviranta & Välimaa 2012,17.)

Starttivalmennukseen tarvittavat tilat voivat olla monenlaiset. Tilojen tulisi olla helposti saatavilla ja niiden tulee tukea toiminnaltaan valmennuksessa käytettäviä menetelmiä. Keittiötilat, ruokailutilat, liikuntatilat ja yleiset oleskelu- ja toimintatilat ovat hyödyksi starttivalmennusta tehtäessä. Starttivalmennus voi toisaalta myös toteutua ns. seinättömänä valmennuksena, jolloin tarvittaviin ja sillä hetkellä luonteviin tiloihin, (esim. kahvila) jalkaudutaan nuoren kanssa. (Hilpinen ym. 16.)

1.6.3 Keskeiset piirteet starttivalmennuksessa

Starttivalmennuksen keskeisiä piirteitä ovat yhteisöllisyys, vuorovaikutus, toiminnallisuus ja yhdenvertaisuus. Sallivuus toteutuu Starttipaja-toiminnassa nuorten suvaitsevaisuutena toisiaan kohtaan, kun he käyttäytyvät yleisistä normeista tai sovitusta säännöistä poikkeavasti tai aiheuttavat erilaisia häiriöi-

tä. Pajassa tavoitellaan lämmintä, hyväksyvää ja sallivaa ilmapiiriä, jolloin kukin nuori saa olla oma, yksilöllinen persoona. (Työpajatieto, starttivalmennus).

Yhteisöllisyys koostuu vuorovaikutuksesta, luottamuksesta, yhteenkuuluvuudesta, yhdessä olemisesta ja tekemisestä ja henkilökohtaisesti merkittävistä suhteista. Yhteisöllisyyttä voidaan tarkastella eri näkökulmista. Yksilönäkökulmasta katsottuna yhteisön muodostavat yksilöt, joka on kuitenkin enemmän kuin siihen kuuluvat yksilöt. Yksilön oma asennoituminen ja sen hetkinen motivaatio vaikuttavat esim. hänen omaan sitoutumiseensa yhteisön tarpeisiin ja yhteistyöhön toisten kanssa. Yhteisöllisyyttä onkin käytetty usein yleiskäsitteenä kuvaamaan ihmisten välistä yhteistyötä ja monenlaisia yhteistyön muotoja. (Paasivara & Nikkilä 2010.11-12.) Yhteisöllisyydestä ja yhteisön jäsenten vuorovaikutuksesta syntyy sosiaalista pääomaa. Nämä puolestaan vahvistavat yhteisön toimintaa, edistämällä luottamusta, verkostoitumista ja vastavuoroisuutta. (Paasivara & Nikkilä 2010.38.)

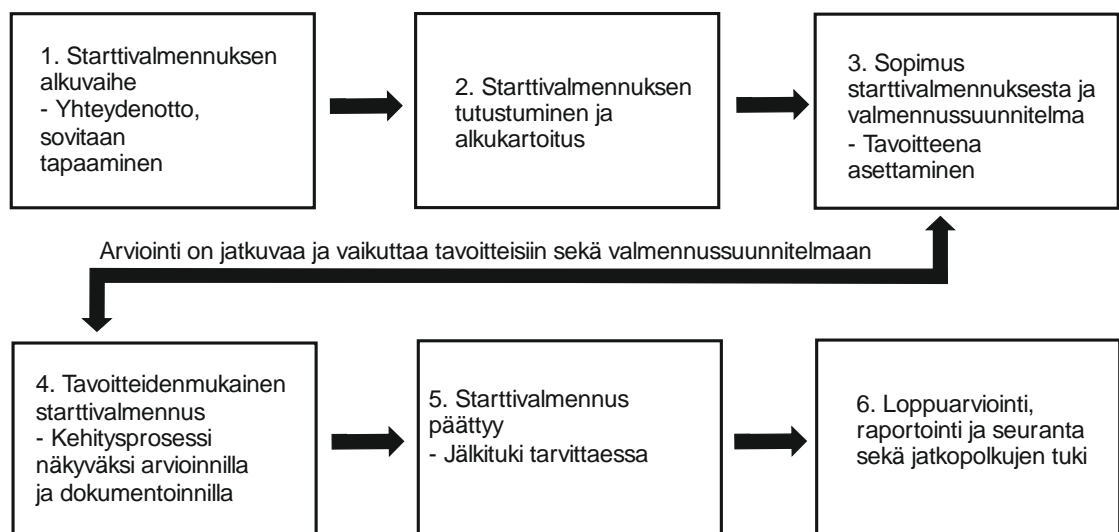
1.6.4 Starttivalmennuksen prosessi

Starttivalmennuksessa on kolme vaihetta joita kutsutaan alkuvaiheeksi, tavoitteiden mukaiseksi vaiheeksi ja jatkopolkujen tuen vaiheeksi. Alkuvaiheessa asiakkaan ja valmentajan välille sovitaan tapaaminen yhteydenoton perusteella. Ensimmäinen tapaaminen on tärkeä, koska silloin asiakkaalle esitellään toimintamalli ja hänen kiinnostuksensa ja motivaationsa pyritään herättämään. Nuori tutustuu valmennukseen ja samalla hänen tilanteensa kartoitetaan. Samalla voidaan laatia nuoren kanssa valmennussuunnitelma joihin on laadittu yhdessä nuoren tavoitteet. Valmennussuunnitelmassa on määritelty yksityiskohtaisesti nuoren käytännön toimet, joiden avulla on tarkoitus päästä tavoitteisiin. Samalla on tärkeää myös osoittaa nuorelle, että hänellä on resursseja valmennukseen. Suunnitelman perusta on hänen omat henkilökohtaiset ominaisuutensa, tietonsa, taitonsa ja kykynsä. Tärkeää on myös huomioida suunnitelmassa mahdolliset uhkaavat riskitekijät ja näin ollen minimoida niiden

mahdollinen toteutuminen. (Hilpinen, Huuemonen, Kiviranta & Välimaa 2012, 21-24.)

Starttivaiheessa valmennussuhde nuoren kanssa on intensiivinen ja prosessin edetessä nuoren itseohjautuvuus lisääntyy asteittain. Tärkeää olisikin tukea nuorta kohti ns. normaalia arkea ja auttaa häntä löytämään omia keinoja, halutakseen ja kyetäkseen selviytymään arjesta. Tavoitteiden mukaisessa vaiheessa, nuoren henkilökohtainen työskentely korostuu ja valmennussuhde on intensiivistä. Suunnitelma dokumentoidaan ja sen päivittämisestä vastaa yksikön työntekijä. Dokumentoinnilla on tärkeä merkitys nuoren kehityksen arvioinnissa. Arvioinnin päätavoite on saada nuoren muutos ja muutostarpeet näkyviksi. Valmennussuunnitelman pohjalta laaditut tavoitteet ja mittarit arvioidaan. Tärkein on nuoren omat huomiot ja kirjaukset ja sen pohjalta tehty arviointi edistymisestä valmennuksen aikana. (Mts. 21-24.)

Nuoren edistymisestä ja jatkopolusta starttivalmennuksessa raportoidaan palvelun tilaajalle. Nuorta tuetaan hänen jatkopolullaan saattaen hänet seuraavaan vaiheeseen. Loppuarviointi kokoaa yhteen nuoren kehityskaaren starttivalmennuksessa. Nuori saa valmennuksesta todistuksen.(Kuvio 3). (Mts. 21-24.)

Kuvio 3 Starttivalmennuksen prosessi (Hilpinen, Huuemonen, Kiviranta & Välimaa 2012,21.)

2 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite

Tutkimuksen tarkoituksena oli laatia Tuunari - pajan yhteyteen suunnitellulle starttipajalle teoriataustaa, käytännön kokemuksia, odotuksia sekä kartoittaa starttipajan tarvetta Viitasaarella.

Haastattelin yhteistyöverkoston jäseniä ja kuulin heidän ajatuksiaan käynnistettävästä toiminnasta. Yhteistyöverkoston jäsenet saivat myös alustavaa tietoa ja uudelleen lähestyminen starttipajan osalta on helpompaa. Haastattelin starttipajatoimijoita kolmella eri paikkakunnalla ja kyselin heidän toiminnan perusajatuksiaan. Ajatuksena oli löytää jo hyviä toimivia käytäntöjä. Menetelmänä käytin teemahaastattelua.

Käytin haastatteluissani teemahaastattelua, koska haastateltaville esitetyt kysymykset perustuivat tiettyyn teemaan eli tässä tapauksessa starttipajaan. Samoin myös teemahaastattelun etuna oli myös, että se ei sitonut haastattelua tiukasti esitettyjen kysymysten tiimoilta syntyneen keskustelun sisältöön. Tutkimuksen tavoitteena oli koota tiivis paketti toimeksiantajan käyttöön starttipajatoiminnan tueksi.

2.1 Tutkimuskysymys

Tutkimuskysymykseeni päädyin keskusteluissani toimeksiantajani kanssa. Tarkoituksena oli kerätä tietoa starttipajan käynnistämisen tueksi. Tutkimuskysymykseni oli:

Mitä tietoa tarvitaan starttipajan käynnistämiseksi Viitasaarella?

Kysymyksen apukysymyksinä oli kolme kysymystä, jotka auttoivat minua varsinaisen tutkimuskysymykseen pääsemisessä.

Mitä teoriataustaa tarvitaan toiminnan tueksi?

Mitä kokemuksia ja odotuksia yhteistyöverkoston jäsenillä on starttipajan toiminnasta?

Mitä tietoa saadaan kolmen eri starttipajan toimijatahon kertomuksista heidän toiminnastaan?

3 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu sijoittuu lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun väliin. Tyypillistä teemahaastattelussa on se, että aihepiirit joita haastatellaan, ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muotoileminen sekä kysymisjärjestys ovat vielä auki. (Hirsijärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2002. 195.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Ominaisena piirteenä on se, että vaikka kysymykset haastateltaville ovat samoja, niin niissä ei ole vastausvaihtoehtoja. Haastateltavat voivat vastata kysymyksiin omin sanoin ja haastattelija voi tarvittaessa vaihtaa ennalta määrättyjen kysymysten sanamuotoa. Teemahaastattelu on lähempänä strukturoimatonta haastattelua, koska siinä ei ole kysymysten tarkkaa muotoa ja järjestystä. Teemahaastattelun etuna on se, että se jo nimensä perusteellakin kertoo sen mikä haastattelussa on kaikkein oleellisinta. Se tuo tutkittavien äänen kuuluviin ja kertoo heidän tulkintansa asiasta ja heidän antamansa asioiden merkitykset ovat keskeisiä. Nämä tulkinnat ja merkitykset ovat syntyneet tutkijan ja tutkittavan välisessä vuorovaikutuksessa. (Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2011. 47-48.)

Toimeksiantajat halusivat tietää, mitä ajatuksia yhteistyöverkoston jäsenillä on starttipajan käynnistämisestä, sekä myös tietää heidän mahdollisesta tulevaisuutta roolistaan starttipajan toiminnassa. Haastateltavat valikoituvat yhteistyöverkoston jäsenistä terveydenhuollosta, nuorisopalveluista, sosiaalihuollosta, opetustoimesta ja Työ- ja Elinkeino -palveluista ja Kansaneläkelaitokselta.

Opinnäyteydessäni käytin haastatteluissani teema-haastattelua ja analysoin ne keräämällä yhteistyöverkoston ajatukset kysymysten mukaan omiin osioihinsa.

Samalla yhteistyöverkoston jäsenet saivat myös alkuinformaatiota kyseisestä asiasta. Starttipajatoimijoita haastatellessani tarkoitus oli kuulla heidän toimintansa yleisiä käytäntöjä ja toimijoiden ajatuksia hyvistä, huonoista tai kehitettävistä käytänteistä.

Haastattelut olivat kaikki, yhtä parihaastattelua lukuun ottamatta yksilöhaastatteluja ja kysymykset oli laadittu etukäteen. Yhteistyöverkoston jäsenten haastatteluihin osallistui yhteensä 13 yhteistyöverkoston jäsentä. Kysymykset laadimme yhdessä työn tilaajina toimivien osapuolten kanssa. Haastattelut suoritettiin kevään 2014 aikana pääosin Viitasaarella. Starttipajojen toimijoita kävin haastattelemassa heidän omilla paikkakunnillaan Vesannolla, Ylivieskassa ja Tyrnävällä.

4 Haastattelujen toteutus ja yhteenveto

Kokosin haastattelukysymykset yhteistyöverkoston haastatteluista ja starttipajatoimijoiden haastatteluista ja laadin niistä molemmista yhteenvedot aina kysymysten mukaan. Tähän päädyin siksi, että haastateltavia oli pieni määrä ja heitä ei voi tunnistaa yhteenvedosta. Myös haastateltavien yhteenvedot ovat nyt yhteneväiset ja helpommin luettavissa.

4.1 Yhteistyöverkoston haastattelukysymykset ja yhteenveto

Kysymykset yhteistyöverkoston jäsenille sisälsivät heidän ajatuksiaan starttipajan toiminnasta. Heidän odotuksensa, ehdotuksensa ja ajatuksensa asiakasmäärän suhteen, sekä kysyin myös heidän mahdollisesta roolistaan käyn-

nistettävän toiminnan suhteen. Haastattelut yhteistyöverkoston jäsenille onnistuivat yhtä lukuun ottamatta samalla paikkakunnalla ja järjestyivät muutamien päivien aikana. Aikaa varasin haastatteluihin noin 45 minuuttia.

1. Tiedätkö mikä on starttipajan toiminta-ajatus ja mitä ajatuksia se sinussa herättää?

Starttipaja oli useammalle tuttu käsite ja osalle se selkeni heti siitä hieman kerrottuaani. Puolet haastatelluista koki, että tarvetta starttipajatyypiselle toiminnalle on. Starttipajojen käynnistäminen miellettiin myös osaksi nuorisotakuuta. Haastatteluissa toiminnan ajatuksesta tuli toiveita matalan kynnyksen periaatteella toimivasta paikasta, jossa harjoitellaan elämän hallintaa, mielekkäitä käytänteitä ja käytännön asioihin liittyviä toimintoja.

Haastattelussa tuli pohdintaa starttipajan tukimuodosta nuoren palkkaamiseksi, siitä, että voiko nuori osallistua toimintaan jos hän ei ole TE-toimiston kirjoilla ja siitä millä heitä motivoidaan tulemaan sinne. Ajatuksia herätti myös nuorten toisen asteen kouluun sitoutumisen ongelmat ja miten heitä voisi auttaa starttipajoilla kartoittamalla esim. tulevaisuuden suunnitelmia.

Yhteistyön merkitys tuli esille jo tässä ensimmäisessä kysymyksessä ja osa toivoi mahdollisuutta ohjata nuoria etsivän nuorisotyöntekijän kautta starttipajalle.

2. Mitä odotuksia tai ehdotuksia sinulla on starttipajan toiminnasta ja sen mahdollisesta asiakasmäärästä?

Starttipajan käytännön toimista oli monia ajatuksia. Haastateltavat, jotka ottivat kantaa asiakasmäärään, ehdottivat noin viiden – kahdeksan henkilön pienryhmiä. Elämönhallinnan opetteleminen nousi lähes puolella tärkeäksi asiaksi ja konkreettisenä asiana nousi esim. tarve opettaa nuorille oikeaa vuorokausirytmää. Haastattelussa nousi myös esiin myös tarve harjoitella sovittujen asioiden noudattamista, sitoutumista, antaa arkeen työkaluja ja syy-

seuraussuhteiden opettelemista. Osalla nuorista halu tehdä töitä omien asioiden hoitamiseksi ei ole itsestään selvä asia ja ajatuksena voi olla että ” kaikki minulle heti nyt ” ajatusmalli. Tavoitteiden puuttuminen osalla nuorista on tätä päivää. Keskustelussa tuli toive täyttää osalla nuorilla olevaa tyhjyyden tunnetta positiivisilla asioilla.

Valmennuksen tasolta toiseen siirtyminen toivottiin jouhevaksi ja ehdotuksena oli starttipajan aktiivista roolia nuoren jatko-opiskelupaikan mietinnässä. Myös taloudellisen neuvonnan tarve nuoren raha-asioiden suhteen nousi keskusteluissa esiin. Keskustelussa nousi esiin nuorten poissaolot ja niihin puuttumiseen toivottiin myös työkaluja. Poissaoloja nuorelle voi tulla esim. kuntouttavassa työtoiminnassa tai oppilaitoksessa.

Yhteistyön merkitys yhteistyöverkoston toimijoiden välillä nousi myös keskusteluissa esiin. Samalla myös ohjaaminen tarvittavien palvelujen piiriin on helpompaa. Moniammatillisuus koettiin tärkeäksi asiaksi ja nuoren ongelmien ratkaisussa yhteistyön merkitys nousi esiin. Starttipajan työntekijän ammattitaito on tärkeä. Tämä tuli ilmi keskusteltaessa starttipajatyöntekijän roolista huomata ja kuulla asioita joita normaalilla vastaanotto tai virastokäynnillä ei huomaa. Esille nousi myös se, että nuorilla on yhä enemmän ongelmia. Myös riittävien työntekijäresurssien huomioiminen ja yleisesti aikuisen läsnäolo nuoren lähellä koettiin tärkeäksi.

Starttipajatoiminnan toivottiin olevan nuorta motivoivaa ja jossa toiminta on mietitty nuoren omista lähtökohdista. Toiminnan toivottiin olevan sisällöltään nuorta aktivoivaa ja ”oikeaa puuhastelua” ei pelkästään työpajalla tehtävää työtä. Tämä myös osaltaan vaikuttaa siihen miten nuoret hakeutuvat starttipajalle.

3. Mikä sinun roolisi yhteistyöverkoston toimijana voisi olla starttipajan toiminnassa? Yhteistyösi starttipajan ohjaajan ja etsivä nuorisotyöntekijän kanssa?

Yhteistyöverkoston toimijoista noin puolet koki yhtenä roolina olevan yhteisiin palavereihin osallistumisen. Osa ajatteli olevansa osatoimijana eli yhtenä asiantuntijoista starttipajalla ja ehkä mahdollisesti jalkautuvansa työpajalle asiantuntijan roolissa puhumaan nuorille. Osa haastateltavista ohjasi nuoria jo nyt etsivälle nuorisotyöntekijälle ja koki ohjauksen jatkossa myös luontevana starttipajalle.

Muita rooleja olivat informoija, nivelvaiheen työntekijä, juoksevien asioiden hoitaja ja verkostotyöntekijä. Yhteistyöverkoston haastateltavista osa toivoi jatkossa toimintaohjeita ja informointia.

4.2 Starttipajatoimijoiden haastattelut ja yhteenveto

Haastattelin myös kolmea eri starttipajatoimijaa. Paikkakunnat joissa haastattelut suoritin, sovin yhdessä työn tilaavien ohjaajien kanssa. Nämä olivat Vesannon työpaja, jossa yhtenä toimintana on starttipaja. Vesannolla työpaja on kunnan ylläpitämää toimintaa. Ylivieskassa Sytyke- Centre on Hengitysliiton ylläpitämä Oulun eteläisen alueen ammatillisen kuntoutuksen monipalvelukeskus ja sen yhtenä yhteistyöhankkeena on Pajastartti. Tyrnävän työpaja on kunnan ylläpitämää toimintaa ja siellä toimii starttipaja. Starttipajatoimijoiden osalta kokosin aineiston kokoon kysymysten perusteella omiin osioihinsa. Kysymykset sisälsivät mm. heidän starttipajojensa toiminta-ajatuksia, yhteistyöverkoston kanssa tehtävää yhteistyötä ja heidän hyviä tai kehitettäviä toiminta-ajatuksiaan. Esitin samat kysymykset kaikille kolmelle Starttipajalle ja varasin aikaa haastatteluihin noin pari tuntia kuhunkin.

1. Kuinka paljon työntekijöitä starttipajassa on?

Kaikilla kolmella pajalla oli vähintään yksi ohjaaja koko ajan ja tarvittaessa käytettävissä oli paikkakunnasta riippuen etsivä nuorisotyöntekijä, toinen ohjaaja, työpajaohjaaja tai oppisopimuskoulutusopiskelija.

2. Kuka / ketkä ohjaavat asiakkaat starttipajalle?

Ohjaavia tahoja ovat paikkakunnasta riippuen etsivä nuorisotyöntekijä, nuorisotoimi, sosiaalityöntekijä, Työ- ja elinkeinotoimisto, mielenterveysneuvola, terapiakeskus, oppilaitokset, A-klinikka, jelppiverkko, muu nuoren verkosto tai nuori voi hakeutua itse.

3. Montako asiakasta starttipajalla on yhteensä / päivittäin?

Asiakasmäärä vaihtelivat starttipajasta riippuen yhdestä asiakkaasta kymmeneen. Maksimimäärät pajoilla olivat kolmesta asiakkaasta kymmeneen asiakkaaseen. Valmennusjaksot starttipajoilla kestivät kolmesta kuukaudesta noin puoleen vuoteen.

4. Mistä rahoitus starttipajalle tulee?

Rahoitus toimintaan tulee kaikkiin kolmeen starttipajaan osaksi hankkeen kautta vuodeksi kerrallaan Ely -keskukselta. Osa rahoituksesta tulee kunnalta, kuntayhtymältä tai kaupungilta. Starttipajatoiminta on Vesannolla sisällytetty osaksi nuorten työpajan toimintaa. Ylivieskassa starttipaja toimii työpajan yhteydessä ja toiminnat on yhdistetty.

5. Onko käytössä jokin valmennusmenetelmä, jos on niin mikä tai mitkä, jos useampia?

Starttijakson tarkoituksena on yhden haastatellun kertoman mukaan antaa asiakkaalle ja pajan ohjaajille paremmin välineitä työtehtävien miettimiseen, tarkempien tavoitteiden laatimiseen sekä jatkosuunnitelmien tekemiseen

Toiminta sisältää kaikissa starttipajoissa sekä yksilö ja ryhmävalmennusta, ohjauskeskusteluita ja työvalmennusta. Nuoren viikko-ohjelma suunnitellaan hänen omiin tavoitteisiinsa perustuen. Käytössä on alkuhaastattelu, työkokeilu, erilaisia selvittelyitä esim. Työ- ja toimintakyvyn kartoituksina mm. mielialakysely, audit, kuntotestit.

Käytössä on yhdellä starttipajalla itse laadittu yksilövalmennus päiväkirja, osaamistodistukset ja starttipajalaisten palautelomakkeet. Starttijaksolla asiakkaalle annetaan kaikilla pajoilla omiin tavoitteisiinsa ja henkilökohtaiseen osaamiseensa/ kiinnostukseensa nähden oikeanlaisia monipuolisia tehtäviä, jotta nähdään, kuinka hän niistä selviytyy. Yhdellä starttipajalla korostettiin monimuotoisen ympäristön ja soveltuvan välineistön tärkeyttä.

Yhdellä starttipajalla on käytössä mukautetusti mielenterveydestä voimaa nuorisotyöhön materiaali. Lisäksi koulutukseen kuuluvat tunnekortit ovat olleet käytössä.

6. Keitä yhteistyöverkoston jäseniä on toiminnassa mukana? Ketä muita olisi hyvä olla mukana?

Starttipajoilla mukana ovat olleet sosiaalitoimesta sosiaalityöntekijä, kunnan nuorisotyöntekijä, koulun kuraattori, opinto-ohjaajat, oppilaitokset, erityisopettaja, seurakunnan nuorisotyöntekijä ja diakonissa, kunnan elinkeinoasiamies ja kehitysvammaisten päivätoiminta. Lisäksi yhteistyössä ovat mukana paikkakunnasta riippuen mielenterveys - toimiston työntekijä, päihde ja - mielenterveystyöntekijä, a-klinikka, psykologitoimisto, jelppiverkko, työ- ja elinkeinotoimiston työntekijä, kansaneläkelaitos, poliisi ja oman seutukunnan työpajojen kanssa on yhteistyötä.

Palavereissa on yleensä perusturvalautakunnan edustus mukana. Lisäksi kaikilla kolmella starttipajapaikkakunnalla kokoontuu erilaisia ohjausryhmiä.

Toivomuksena oli että yrittäjät olisivat yhteistyössä ja toiminnassa enemmän mukana. Nuorten jatkopaikat starttipajan ja työpajan jälkeen ovat tiukassa. Toiveena oli osassa myös saada lisää yhteistyötä kouluun ja sosiaalitoimeen. Startti parempaan elämään- hanke yhdellä paikkaunnalla oli tuonut lisää koulutuksia, yhteistapaamisia ja tärkeää osaamista startin toimintaan

7. Mitä palveluja starttipaja itse tarjoaa ja mitä tarjoavat yhteistyöverkoston jäsenet?

Työhönvalmennuksen TE- toimisto ostaa yhdellä paikkakunnalla yksityiseltä palveluntuottajalta. Yhdellä starttipajalla ostetaan psykologin testaukset yksityiseltä palveluntuottajalta.

Starttijakso koostuu kaikilla starttipajoilla pääosin elämänhallintaan liittyvistä aihealueista; työelämä ja opiskelu, ravinto ja terveys, harrastukset, tulevaisuuden suunnitelmat, oman itsensä tuntemisen lisääminen ja sanoittaminen sekä sosiaaliset taidot ja ryhmässä työskentely. Ryhmämuotoista toimintaa oli kaikissa kolmessa paikassa. Yhdellä starttipajalla oli ryhmätoimintaa myös avoimena ryhmänä, jolloin työpajan kaikki asiakkaat saivat osallistua. Kaikilla haastatelluissa starttipajoissa opetellaan vuorokausirytmien hallintaa, elämänhallintaa, ruokailuun liittyviä toimintoja ja liikuntaa. CV –tekeminen kuuluu ohjelmaan ja yksilövalmennuksessa opetellaan mm. tukihakemusten tekoa ja ajan varaamista erilaisille palveluntuottajille.

Starttipajapäivät ja päivien määrä vaihtelevat, koska ne suunnitellaan nuoren kanssa yksilöllisesti. Kestoltaan starttipajajaksot olivat kuukaudesta puoleen vuoteen. Nuorille on tarjolla myös erilaisia korttikoulutuksia, talous- ja velkaneuvontaa ja yhdellä paikkakunnalla koulutettu työntekijä tarjosi myös akupunktiohoitoja.

8. Mitä olette oppineet matkan varrella? Hyvät ja kehitettävät käytänteet

Starttipajalla on aikaa enemmän ja nuorille on tekemistä ja siellä on myös vapaata aikaa. Starttipaja antaa paremman aloituksen nuorelle. Starttipajalle

tulevat nuoret tarvitsevat enemmän tukea ja sitä vähennetään sitten tarpeen mukaan, ohjaten nuoria itsenäisemmäksi.

Käynnistäminen on ollut yhdessä starttipajassa hankalaa ja haasteita ovat tuoneet käytettävä tila ja yhdellä starttipajalla on samassa tilassa toimiva nuorisotalo. Toimintamuoto ja henkilökunnan roolit ovat myös vielä kehitettäviä asioita. Kehitettävä asia on myös saada lisää nuoria starttipajalle ja laatia toiminnalle pidempiaikaisia suunnitelmia ja lisätä suunnitelmallisuutta esim. ottamalla huomioon vuodenaajat. Tavoitteena on myös kuunnella enemmän nuorten omia ajatuksia toiminnasta. Suunnitelmissa on yhdellä starttipajalla järjestää tulevaisuudessa enemmän retkiä. Yhdellä starttipajalla kokeiltiin alussa starttipajatoimintaa omana toimintamuotonaan, mutta melko pian todettiin, ettei se toiminutkaan. Osa nuorista halusi heti oikeaa tekemistä työpajan puolella ja toiminta sulautettiin yhteen muun työpajatoiminnan kanssa.

9. Miten saatte nuoret tulemaan starttipajalle? Millä motivoitte?

Starttipaja on matalan kynnyksen paikka, nuorten tutut pajalla suosittavat paikkaa. Pajan maine yritetään pitää hyvänä ja tavoitteena en että starttipajalle tuleminen ei olisi ”pakkopullaa”, vaan olisi yksi vaihtoehto nuorelle, jos hän ei pääse hakemaansa kouluun. Nuoret ohjautuvat yhdellä starttipajalla käynnissä olevan hankkeen kautta starttipajalle. Starttipajalle tulevat nuoret ovat pääosin olleet motivoituneita ja palaute nuorilta on ollut positiivista. Te – suunnittelija on ollut vahvassa roolissa yhdellä haastatelluista paikkakunnista nuorten saamiseksi starttipajalle.

10. Mitä vinkkejä antaisit starttipajaa käynnistävälle toimijalle?

Kannattaa taistella starttipajan puolesta. Kevyeen ja matalan kynnyksen toimintaan on nuoren helpompi tulla ja sitoutua. Pajalla tulisi olla mielekästä tekemistä. Nuori pääsee tutustumaan ensin starttipajan toimintaan ja siitä pikkuhiljaa siirtymään mahdolliseen työelämäään. Kärsivällinen asenne on tärkeää

ja asioiden hoitaminen pieninä kokonaisuuksina pala kerrallaan on selkeää. Tärkeää on myös verkostoitua yhteistyöverkoston toimijoiden kanssa

Alkukartoitusvaihe, turvallinen työympäristö ja säännölliset terveystarkastukset koettiin tärkeiksi asioiksi. Haastattelussa kävi ilmi, että usein oletetaan nuorten olevan heikkolahjaisia heidän ohjautuessaan starttipajalle. Tämä ei kuitenkaan ole pitänyt paikkaansa. Tästä todisteita on tullut mm. psykologin tekemissä haastatteluissa. Monella nuorella on päihde- ja mielenterveysongelmaa taustalla. Kuljetusmahdollisuuksien selvittely kyytiasioiden järjestymiseksi on myös tärkeää.

.

5 Keskeiset tulokset

Kokosin yhteenvetojen perustella yhteen keskeiset tulokset yhteistyöverkoston haastatteluista ja starttipajatoimijoiden haastatteluista.

5.1 Yhteistyöverkosto

Yhteistyöverkoston haastatteluissa puolet heistä toi esille starttipajatoiminnan käynnistämisen tarpeen Viitasaarella. Viitasaarella on kaksi työpajaa, nuorten työpaja ja Tuunari-paja. Ajatuksena olisi, että starttipaja olisi matalan kynnyksen toimintaa. Näin se voisi toimia ponnahdusvaiheena siirtymisessä esim. työpajalle. Ryhmäkoot ajateltiin pieniksi ja elämänhallinnan harjoittelu nousee yli puolella tärkeäksi asiaksi. Osa toi esiin tarpeen harjoitella sovittujen asioiden noudattamista ja sitoutumista annettuihin tehtäviin.

Yhteistyön merkitys nousi keskusteluissa esiin, samoin moniammatillisuus ja starttipajan ohjaajan ammattitaito nuoren kanssa työskenneltäessä. Starttipajatoiminnan toivottiin olevan nuorta motivoivaa ja lähtevän heidän tarpeistaan.

Oman roolinsa yhteistyöverkoston jäsenet näkivät mm. yhtenä asiantuntijana oleminen, palaverieihin osallistuja ja yhteistyötoimija.

5.2 Starttipajatoimijat

Kaikilla starttipajoilla oli vähintään yksi kokoaikainen ohjaaja ja toinen toimipaikasta riippuen joko kokoaikaisen osa-aikaisesti. Starttipajalle voi ohjata käytännössä kuka vain. Tärkeä rooli oli kuitenkin etsivällä nuorisotyöntekijällä.

Asiakasmäärät maksimissaan olivat starttipajasta riippuen kolmesta kymmeneen nuorta ja kestoltaan starttijakso kesti kolmesta kuukaudesta noin puoleen vuoteen. Kaikilla kolmella starttipajalla rahoitus jakautui hankerahoituksen ja kunnallisen rahoituksen kesken. Kaikissa kolmessa paikassa toiminta kuuluu sekä yksilö että ryhmävalmennusta, ohjauskeskusteluita ja työvalmennusta. Viikko-ohjelma laaditaan nuoren tavoitteiden pohjalta.

Kaikilla kolmella paikkakunnalla kokoontuu ohjausryhmä ja yhteistyössä starttipajan kanssa on paikkakunnasta riippuen mm. sosiaalitoimen edustaja, nuorisotoimen edustaja, opetustoimesta kuraattori ja opinto-ohjaaja, sekä mielen-terveystoimiston edustaja, työ- ja elinkeinotoimisto ja kansaneläkelaitos.

Starttijakso koostuu kaikilla starttipajoilla pääosin elämänhallintaan liittyvistä aihealueista; työelämä ja opiskelu, ravinto ja terveys, harrastukset, tulevaisuuden suunnitelmat, oman itsensä tuntemisen lisääminen ja sanoittaminen sekä sosiaaliset taidot ja ryhmässä työskentely.

Starttipajalla on aikaa enemmän ja nuorille on tekemistä ja siellä on myös vapaata aikaa. Starttipaja antaa paremman aloituksen nuorelle. Starttipajalle tulevat nuoret tarvitsevat enemmän tukea ja sitä vähennetään sitten tarpeen mukaan, ohjaten nuoria itsenäisemmäksi.

Starttipajalle ohjaamisessa tärkeää on ylläpitää pajalla hyvä maine, jolloin siellä olevat nuoret mainostavat pajaa muille nuorille. Kevyeen ja matalan kynnyksen toimintaan on nuoren helpompi tulla ja sitoutua.

6 Pohdinta

Tutkimuksen yhtenä tavoitteena oli koota teoriataustaa starttipajatoiminnan tueksi. Aineistoa löytyi kyllä ja luotettavan materiaalin löytäminen ei aina ollut yksinkertaista. Starttipaja nimenä on aika uusi ja nuorten työpajatoiminta on tutumpi käsite. Kuitenkin näillä kahdella on eroavaisuutta, koska työpajatoimintaan kykenemättömiä nuoria on yhä enemmän. Tarve saada matalan kynnyksen ohjausta on kasvanut ja siksi starttipaja puoltaa paikkaansa tässä yhteiskunnassa. Tämän työn käyttötarkoitus oli kerätä aineistoa starttipajan käynnistämiseksi Viitasaarella. Teoriatausta on yleistä osiota ja yhteistyöverkoston haastattelut on oman paikkakunnan tarpeista lähteviä ajatuksia. Starttipajojen haastatteluista valitsin Vesannon ja Tyrnävän etupäässä niiden pienen koon perusteella. Ylivieskan valitsin erilaisena, ei kunnan tai kaupungin ylläpitämänä toimijana mukaan. Pienien starttipajojen ajatukset ovat tärkeitä, koska näkisin Viitasaaren toiminnan olevan työpajan yhteydessä olevaa toimintaa.

Sorruin lopputyössäni yhteistyöverkoston toimijoiden ja starttipajatoimijoiden haastatteluissa esittämään kysymyksiä, joita oli usein samassa kysymyksessä kaksi kappaletta. Olisi ollut järkevämpää jakaa ne eri kysymyksiksi, mutta koska esitin ne näin haastatelluille, otan siitä täyden vastuun työssäni. Olen oppinut tässä pitkässä prosessissa paljon ja on ollut hyvä miettiä asioita rauhassa. Kysymysten sisältöä ja tarkennusta mieltä jatkossa varmasti tarkemmin ja sillä saisi vielä tarkempaa tietoa haastatelluista. Haastattelujen yhteenvedon olen koonnut käytyjen haastattelujen perusteella. Tulokset olen koonnut yhteen mahdollistaakseni sen, ettei yksittäisiä haastatteluissa esiintyviä yhteistyöverkoston jäseniä pystytä tunnistamaan.

Viitasaarella on jo olemassa kaksi hyvin erialaista työpajaa. Nuorten työpajassa on keskitytty metalli- ja puutöihin, korjaus- ja huoltotöihin sekä alihankintatöihin. Tuunari -pajassa on alihankintatyötä, sekä omaan tuotantoon ja palveluihin liittyvää työtä. Alihankintatyö on esim. puuvillaisten konepyyhkeiden

valmistaminen. Siellä tuotanto koostuu erilaisista kudonnaisista, neuleista, tekstiili- ja paperitöistä. Pajoissa työskentelevä tarvitsee omatoimisuutta ja ne voivatkin toimia luonnollisina jatkumoina starttipajalle. Tuunari- pajan ohjaaja toimii mahdollisesti tulevaisuudessa sekä starttipajalla että työpajalla ohjaajana. Toinen vaihtoehto starttipajan ohjaajaksi on varmasti etsivän nuorisotyöntekijän rooli. Kaikilla kolmella vieraillemallani starttipajalla ohjaaja ja etsivä nuorisotyöntekijä tekivät yhteistyötä. Työmäärä ei varmasti vähene ja toiminnan järjestäminen vaatii organisointia päiväohjelmien laatimisessa.

Etsivän nuorisotyöntekijä aloitti paikkakunnalla muutama vuosi sitten ja työtä varmasti riittää. Moniammatillinen yhteistyö on tärkeää nuorten parissa työskenneltäessä. Yhteistyössä nuoren kanssa voidaan saavuttaa tuloksia, joilla on merkityksiä ennen kaikkea nuoren elämänlaadun parantamisessa, mutta merkityksellistä se on myös yhteiskunnan näkökulmasta. Viitasaarella Nuorisotoimessa lakkautettiin toisen nuorisotyöntekijän paikka ja samalla supistettiin nuorisotalon aukioloaikoja. Nuorisotalolla tehtävä toiminta on myös ennaltaehkäisevää toimintaa ja siellä oleva aikuinen on tärkeä roolimalli nuorelle. Päihteiden käyttö on lisääntynyt nuorison keskuudessa ja päihdetyöntekijä yhtenä yhteistyöverkoston toimijana on tärkeässä roolissa.

Moni Starttipaja on syntynyt projektien ja hankkeiden mahdollistamana. Kaupunkien ja kuntien tiukka taloustilanne tuo varmasti haasteita nuorisotakuun toteuttamiseen. Hankkeet loppuvat aikanaan ja jatkossa tulee tarve miettiä uusia rahoituskuvioita. Tarvetta varmasti on ja asiakasmäärät ovat kasvaneet tasaisesti vuosien saatossa.

Uusi sosiaalihuoltolaki tulee voimaan 2015 ja lakiluonnoksessa on mainittu sosiaalinen kuntoutus. Starttipaja ja sosiaalinen kuntoutus kuuluvat hyvin yhteen. (Uusi sosiaalihuoltolaki lisää matalan kynnyksen palveluja lapsille ja nuorille 2014.) Starttipaja on avomuotoista yhteisötason kuntoutusta ja sosiaalinen kuntoutus edistää nuoren toimintamahdollisuuksia yhteiskunnassamme. Viitasaaren kaupungin talousarviossa, palvelusopimuksessa ja taloussuunnitelmassa kulttuuri-, liikunta-, ja liikuntatoimen strategiassa on yhtenä nuorten työpajan painopistealue. Siinä on kuvattu nuorten syrjäytymisen ehkäisy, toi-

minnallinen yhteistyön tehostaminen työpajan ja oppilaitosten kesken ja nuorten elämänhallinnan tukeminen. Kuntoutuksen ohjaajana voin työskennellä starttipajalla yksilövalmentajana. Oma ammattitaitoni sosiaali- ja terveystieteiden koulutuksen myötä mahdollistaa työskentelyn myös ammatillisena kuntoutuksen ohjaajana tai työskentelyn erilaisissa projekteissa.

Jatkokehittämissuositukseksi starttipajan käynnistyttyä voisi nuorille suorittaa kyselyn toiminnasta ja sen mahdollisesti tuomasta hyödystä nuorelle. Samalla on mahdollista saada kehitettäviä ideoita starttipajan toiminnasta. Yhteistyöverkoston kanssa toimiminen kehittyi toiminnan vakiintumisen myötä ja vaikka siitä ei tekisikään tutkimusta niin yhteiset keskustelut ja palaverit tiivistävät yhteisen tekemisen periaatetta. Starttipajalla tehtävä ohjaus muokkaantuu pikku hiljaa. Varmasti opetuspuolen näkökulmasta se voisi ehkä toimia opiskelun motivointipaikkana, ihmissuhteiden vahvistamispaikkana ja hyväksyvän yhteisöllisen toiminnan harjoittamisympäristönä. Ammatillisen oppilaitoksen kanssa voisi varmasti jatkossa miettiä opinnäytetyötä koulunkäynnin motivoimiskeinoista ja mahdollisesta yhteistyöstä starttipajan kanssa.

Lähteet:

Alanen, O. Kainulainen, S. Saari, J. 2014. Vamos tekee vaikutuksen. Vamos – nuorten hyvinvointikokemukset ja tulevaisuuden odotukset. HDL-raportti 01/2014. Helsingin Diakonissalaitos. Viitattu 13.9.2014. [https://www .hdl .fi/images/stories/liitteet/HDL_Raportti_VAMOS.pdf](https://www.hdl.fi/images/stories/liitteet/HDL_Raportti_VAMOS.pdf)

Etsivä nuorisotyö. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Verkkojulkaisu. Viitattu 27.9.2014. http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_koh-teet_ja_rahoitus/etsiva_nuorisotyö/

Hallituksen esitys eduskunnalle. 1/2010. Verkkojulkaisu. Viitattu 5.8.2014. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100001#idp2673248>

Hassinen, M. 2004. Starttipaja aapinen. Työpajatoiminnan, yksilövalmennuksen ja palveluohjauksen kehityskulku sekä nykytila Suomessa. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. Balanssi Akatemian -julkaisusarjan kolmas julkaisu.

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu, teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2002. Tutki ja kirjoita. 6-8. p. Helsinki: Tammi

Hilpinen, K. Huuromonen, S. Kiviranta, J. Välimaa, A. (toim.) 2012. Startti parempaan elämään -starttivalmennuksen perusteet. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

Järvelä, S. Joutsu, E. Koskela, V. Natri, T. 2008. Starttivalmennus taiteen tekemisen keinoin kohti elämää. Verkkojulkaisu. Viitattu 13.9.2014. http://tpy-fi-bin.directo.fi/@Bin/29a110ae_55726754c8cd8db0fae20819/1394448744/application/pdf/44688/Startti_%20julkaisu%202008.pdf

Keski-Suomen työllisyyskatsaus. 31.3.2014. Elinkeino-, Liikenne- ja Viestintäkeskus. Näkymiä/maaliskuu. 2013. Internetsivut. Viitattu 26.10.2014. http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/56916/Keski-Suomen_ty%C3%B6llisyyskatsaus+maaliskuu+2014.pdf/25ab60ee-3c41-4b13-a3cf-d757cb42f9fb

Kivinen, O. (Toim.) 2005. From education to work. Report from Friskie EU-project. Turku Polytechnic. Viitattu 6.11.2014. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9525596141.pdf>

Kohti parempaa työllisyyttä Viitasaarella –hanke. Viitasaaren kaupungin nettisivut. Viitattu 26.7.2014. <http://www.viitasaari.fi/tyo-ja-yrittaminen/ajankohtaiset-hankkeet/kohti-parempaa-tyollisyytta-viitasaarella-hanke>

Kokonaisturvallisuusstrategia 2012 – 2015. Länsi- ja Sisä- Suomen Aluehallintovirasto. Verkkojulkaisu. Viitattu 27.7.2014

http://www.intermin.fi/download/39878_Kokonaisturvallisuusstrategia_2012-2015.pdf

Kuntien asukasluvut aakkosjärjestyksessä. Väestötietojärjestelmä. Rekisteritilanne 30. 9. 2014. Viitattu 26.10.2014. <http://vrk.fi/default.aspx?docid=8638&site=3&id=0>

Kuure, T, 2009. Nuorten työpajojen vaikuttavuuden arviointi- Osaselvitys hankkeeseen Nuorta ei jätetä! loppuraportti. Viitattu 14.4.2012. http://www.sosiaalikehitys.com/uploads/Nuorten_tyopajojen_vaiikuttavuuden%20arviointi.pdf

Millar, J. 2000. Keeping track of welfare reform:the new deal programmes. Joseph Rowntree Foundation. Viitattu 6.11.2014. <http://www.jrf.org.uk/sites/files/jrf/1859353436.pdf>

Nuorisotakuun toteutuminen nuorisotoimen näkökulmasta, 2014. Etelä-Suomen Aluehallintoviraston julkaisuja 31/ 2014. Viitattu 15.7.2014. (http://www.avi.fi/documents/10191/149165/esavi_nuorisotakuu_web/d1463674-37c2-4ce8-b810-09d517219bc3)

Nuorta ei jätetä - Puhalletaan yhteen hiileen Moniammatillista viranomaistyötä ja sen lakisääteistämistä selvittävän poikkiallisen työryhmän muistio Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:5. Viitattu 16.7.2014 <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/tr5.pdf?lang=f>

Nuorten yhteiskuntatakuu. 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 16.7.2014 http://www.tem.fi/files/32290/TEMrap_8_2012.pdf

Paasivaara, L. Nikkilä, J. 2010. Yhteisöllisyydestä työhyvinvointia. Kirjapaja.

Pohjantammi, I. 2006. Ylisukupolvinen työttömyys nuorten työpajoilla. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 12. Viitattu 20.9.2014. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/tyopaja.pdf>

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011. Viitattu 6.5..2014 <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>

Tilastokeskus. Kuntien avainluvut. Viitasaari. Verkkojulkaisu. Viitattu 13.9.2014 <http://tilastokeskus.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/931.html>

Tanskanen, A. Danielsbacka, M. ”2007. Paja pahnän pohjimmaisille. Huono-osaisimmille suunnatusta työtoiminnasta. Yhteiskuntapolitiikkalehti 72 (2007):5. Viitattu 13.9.2014. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101248/075tanskanen.pdf?sequence=1>

Työpajatieto.2014. Verkkojulkaisu.Viitattu 6.5.2014

http://www.tyopajatieto.fi/tyopajatieto/mika_on_tyopaja/erilaisia_tyopajoja/nuorten_tyopaja/

Uusi sosiaalihuoltolaki lisää matalan kynnyksen palveluja lapsille ja nuorille.18.9.2014. Sosiaali- ja terveysministeriön tiedote 196/ 2014. <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1892042>

<http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1892042>

Uusitalo, S. Karjalainen, K. Lähde, S. 2013. Paikko käsikirja. Oppimisympäristöjen tunistamisesta osaamistodistuksiin.Euroopan sosiaalirahasto.ESR.

Valtakunnallinen työpajayhdistys.Starttivalmennus.Viitattu 20.9.2014.

<https://www.nal.fi/binary/file/-/id/15/fid/368/>

Viitasaaren kaupunginhallituksen päätös § 105 25.3.2013. Kohti parempaa

työllisyyttä Viitasaarella –hanke.Viitattu 26.7.2014. <http://asha.wiitaunioni.fi/dweb/kokous/2013804-3.PDF>

Välittämisen koodi- projekti. Viitattu 22.5.2014.

http://www.epshp.fi/files/6640/2014-3-20_Lehdistotiedote_EPSHP.pdf

Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia, nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti.15/2014. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Viitattu 15.5.2014.

https://www.tem.fi/files/39775/TEMjul_15_2014_web_14052014.pdf

Yhdistystori. 2010. Verkkojulkaisu.Viitattu 13.9.2014

<http://www.yhdistystori.fi/index.php/tpankki-3/dokumentteja/osaajaplus-jarjestelma>

Wiitaunionin hyvinvointikertomus ja – suunnitelma 2013 - 2016.Viitattu

14.8.2014 http://www.viitasaari.fi/filebank/1467-Wiitaunionin_hyvinvointikertomus_ja_-suunnitelma_2013-2016.pdf

Liitteet

Liite 1. Kysymyksiä yhteistyöverkoston toimijoille

1. Tiedätkö mikä starttipajan toiminta-ajatus on ja mitä ajatuksia se sinussa herättää

2. Mitä odotuksia tai ehdotuksia sinulla on starttipajan toiminnasta ja asiakasmäärästä?

3. Mikä sinun roolisi yhteistyöverkoston toimijana voisi olla starttipajan toiminnassa

Liite 2. Kysymyksiä Starttipajatoimijoille

1. Kuinka paljon työntekijöitä starttipajassa on?

2. Kuka / ketkä ohjaavat asiakkaat starttipajalle?

3. Montako asiakasta starttipajalla on yhteensä / päivittäin?

4. Mistä rahoitus starttipajalle tulee?

5. Onko käytössä jokin valmennusmenetelmä, jos on niin mikä tai mitkä, jos useampia?

6. Keitä yhteistyöverkoston jäseniä on toiminnassa mukana? Ketä muita olisi hyvä olla mukana?

7. Mitä palveluja starttipaja itse tarjoaa ja mitä tarjoavat yhteistyöverkoston jäsenet?

8. Mitä olette oppineet matkan varrella? Hyvät ja huonot (vai kehitettävät) käytännöt.

9. Miten saatte nuoret tulemaan starttipajalle? Millä motivoitte?

10. Mitä vinkkejä antaisit starttipajaa käynnistävälle toimijalle?